

Pirkej avot, výroky otců: komentář. Praha: Sefer, 1994. 184 s. 55 s. ISBN 80-900895-7-7.

Výroky otců

K A P I T O L A I

Celý Jisra 'el má podíl na budoucím světě, neboť je řečeno (Iz 60, 21): „A lid Tvůj, všichni jsou spravedliví, navěky obdrží do vlastnictví zemi, oni jsou výhonek mé satby, dílo mých rukou k mé oslavě.“

1 Moše přijal Tóru na Sinaji a předal ji Jehošu'ovi, Jehošu'a starším, starší prorokům a proroci ji předali mužům Velkého shromáždění. Ti pronesli tři výroky: Sud'te s rozvahou, vychovejte mnoho žáků a ohrad'te Tóru plotem.

2 Šim'on Spravedlivý byl jedním z posledních členů Velkého shromáždění. Říkal: Svět spočívá na třech věcech - na Tóře, na bohoslužbě a na konání skutků milosrdenství.

3 Od Šim'ona Spravedlivého přejal Antigonos ze Socho. Říkal: Nebud'te jako služebníci, kteří slouží pánovi pouze za mzdu, ale bud'te jako ti služebníci, kteří na mzdu nečekají. A mějte v bázni nebesa.

4 Od nich přejali Jose ben Jo'ezer z Credy a Jose ben Jochanan z Jeruzaléma. Jose ben Jo'ezer z Credy řekl: Necht' se tvůj dům stane shromaždištěm učenců, ať tě pokryje prach z jejich nohou a s žízni pij jejich slova.

5 Jose ben Jochanan z Jeruzaléma řekl: Necht' je tvůj dům otevřen dokořán, chudí ať jsou jako členové tvé rodiny a neved' plané hovory se ženou. Toto řekli o vlastní ženě, a tím spíše to tedy platí o ženě cizí. Proto učenci prohlásili: Každý, kdo vede plané řeči se ženou, způsobil si zlo, zanedbává slova Tóry a nakonec si vyslouží pekelný trest.

6 Od nich přejali Jehošu'a ben Perachja a Nitaj z Arbely. Jehošu'a ben Perachja řekl: Opatři si učitele, získej si druha a posuzuj každého z jeho lepší stránky.

9

7 Nitaj z Arbely řekl: Drž se dále od špatného souseda a nespolečuj se s bezbožníkem [28 – „a to, podle *Avot de-rabi Natan*, ani za účelem Tóry, protože každý, kdo se přidružuje bezbožníkům, i když nesdílí jejich způsob života, obdrží jejich mzdu. Čemu se to podobá? Člověku, který vstoupí do koželužny, a i když odtamtud nic neodnáší, vsákl do sebe zápach, který jde s ním (*Bertinoro, Pirke de-rabi Eli'ezer*).“]. A

nemysli si, že je možno vyhnout se trestu [„tzn. abychom neříkali, vždyť tomu a tomu hříšníkovi se daří dobře a je úspěšný, a když se s ním budu přátelit, neuškodí mi to. Proto Nitaj řekl: „Nemysli si, že je možno vyhnout se trestu, neboť náhle přijde neštěstí a utrpí ztrátu on i všichni ti, co se s ním druží.“ Jiný výklad: jestliže jsi bohatý, nekládej důvěru ve své bohatství, protože trest může přijít kdykoliv. Proto žij neustále v obavách, | neboť je řečeno (Př 28,14): „Blaze člověku, který se stále bojí Boha.“ Avšak na druhé straně, když tě postihne něco zlého, nezoufej, neboť pomoc jistě brzy přijde, protože je řečeno (Iz 59, 1): „Hle, Hospodinova ruka není krátká na spasení“ (Raši).“].

8 Od nich přejali Jehuda ben Tabaj a Šint'on ben Šatach. Jehuda ben Tabaj řekl: Nechovej se jako obhájci, a když před tebou budou stát soudní strany, považuj obě za provinilé, avšak když budou od tebe odcházet poté, co přijaly soudní výrok, považuj obě za nevinné.

9 Šint'on ben Šatach řekl: Důkladně se vyptávej svědků a dávej si pozor na to, co říkáš, neboť z tvých slov by se mohli přiučit lži.

10 Od nich přejali Šema'ja a Avtaljon. Šema'ja řekl: Měj v oblibě práci a oškliv si moc [31 – „zdržuj se vši pýchy a moci, neboť obojí přináší člověku pouze prokletí. A v traktátu *Brachot* (55a) je řečeno: tři věci zkracují, člověku život a jednou z nich je pánovitě chování; Josef zemřel dříve než jeho bratři, protože se choval pánovitě.“] a nevyhledávej přátelství s vrchností [„nesnaž se, aby o tobě vrchnost věděla a znala tě, protože takového člověka nakonec zabijí a vezmou mu veškerý majetek (*Avot de-rabi Natan*). Jiný výklad: člověk se nemá snažit získat vliv pomocí vrchnosti, protože i když se mu zpočátku dostane lákavé příležitosti, nakonec mu vše ztíží a přijímají ho pouze tehdy, když ho sami potřebují (Raši).“].

11 Avtaljon řekl: Učenci, buďte opatrní na svá slova, mohli byste být vinni trestem vyhnanství a sami být vyhnáni do místa špatné vody. A žáci, kteří vás budou následovat, by se mohli napít a zemřít. A tím by bylo znesvěceno Boží jméno.

12 [32 – „Poslední z pěti párů, Šamaj a Hilel (30 př.o.l. - 20 o.l.), stáli v čele Sanhedrinu a akademie (ješivat ha-chachamim) v době panování Heroda Velikého, asi 100 let před zničením 2. Chrámu. Hilel měl titul nasi a Šamaj byl av bet din. Hilel ze strany matky pocházel z rodu krále Davida, narodil se v Babylónii, ale odešel do Erec Jisra'el, aby mohl poslouchat výklady Šema'ji a Avtaljona. Po jejich smrti se

stali představenými obou zmíněných institucí synové Betery (Bnej Btera). Jednou se stalo, že začátek Pesachu, 24. nisan, připadl na sobotu a synové Betery zapomněli a nevěděli, zda má pesach přednost před sobotou, nebo naopak. Zeptali se, zda existuje někdo, kdo zná řešení, a dostalo se jim odpovědi, že existuje jeden člověk, který přišel z Babylónie, říkají mu Hilel Babylónský a studoval u dvou významných znalců Tóry té generace, Šema'ji a Avtaljona. Ten bude zajisté vědět, zda má Pesach přednost před sobotou, nebo zda je tomu naopak. Poslali pro něho a on jim podal následující výklad: o Pesachu je řečeno be-mo'ado (Nu 9,2: „Ať synové Izraele slaví Pesach ve stanovený čas“ - be-mo'ado) a též o oběti tamid je řečeno be-mo'ado (Nu 28,2: „Dbejte na to, abyste mi ve stanovený čas (be-mo'ado) přinášeli darem můj pokrm, jako ohnivou oběť, libou vůni pro mne“). Protože be-mo'ado řečené o tamidu má přednost před sobotou, tak i be-mo'ado řečené o Pesachu ukazuje, že Pesach má přednost před sobotou. Ihned ho postavili do čela a ustanovili nad sebou knížetem (nasim) (*Barajta, Pesachim* 66a). Hilel se zasloužil o rozšíření Tóry v Izraeli, a proto o něm řekli v traktátu *Suka* (20a): „Nejprve, když byla zapomenuta Tóra v Jisra'eli, přišel Ezdráš [Ezra] z Babylónie a znovu ji ustanovil. Opět byla zapomenuta, přišel Hilel z Babylónie a ustanovil ji.“ Hilel vynikal velkou skromností a láskou k lidem (viz *Šabat* 30- 31), jak to dokládá i v této mišně jeho výrok, že k Tóře je třeba člověka přivést láskou k míru a láskou k lidem.“] Od nich přejali Hilel a Šamaj. Hilel řekl: Buď jedním z žáků Aharona, miluj mír a usiluj o mír, měj v lásce lidi a přiváděj je blíže k Tóře.

13 Také říkal: Ten, kdo se snaží proslavit své jméno, ztrácí je a ten, kdo nepřidává, ubírá [33- „ten, kdo nepřidává, ubírá - ten, kdo nepokračuje ve studiu Tóry, ztrácí i to, co již jednou studiem nabyt. Avšak někteří vykládají aramejské slovo *jesif* (ubírá) jako *je'esaf* a dodávají *le|amo* a překládají „a bude připojen ke svému lidu“, tzn. že předčasně zemře, protože tím, že přestal studovat Tóru, ztratil jeho život cenu.“] a ten, kdo se neučí, zaslouží smrt [34 – „tzn. ten, kdo se vůbec neučí, zaslouží si smrt, protože kdo nestuduje Tóru, nemá právo na život. Takto to vykládá i *Midraš Berešit raba*. Duše a Tóra jsou podobné světlu. Duše - neboť je řečeno (Př 20,27): „Duše člověka je světlo od Boha“, a Tóra, neboť je řečeno (Př 6,23): „Příkaz je svíce a Tóra světlo.“ Bůh řekl člověku: Mé světlo je ve tvé ruce a tvé světlo je v mé ruce. Mé světlo je ve tvé ruce - to je Tóra, a tvé světlo je v mé

ruce - to je duše. Když budeš střežit mé, já budu střežit tvé, ale když zhasíš mé, pak i já zhasím tvé.“]. A ten, kdo by používal „korunu“, zahyne [„tzn. ten, kdo by používal korunu Tóry jen pro své potěšení a prospěch, odejde z tohoto světa.“].

14 [„Mišna přináší další Hilelův výrok, v němž nacházíme poučení o třech věcech: a) náprava (tikun) člověka záleží pouze na něm samotném a na úsilí, které vynakládá na své *já*; b) pokud se člověk stará pouze o sebe, a ne o svého bližního, ničí tím veškerou svou hodnotu; c) člověku nebylo dáno rozhodování o čase, nikdy nevíme, co přinese budoucnost, a proto každý okamžik, který uplyne bez užitku, představuje velkou ztrátu.“] A také říkal: Jestliže já nejsem pro sebe, kdo je pro mě? A když jsem jenom pro sebe, co jsem? A jestliže ne nyní, pak kdy?

15 Šamaj řekl: Tóru studuj pravidelně, méně mluv a více konej a každého přijímej s přívětivou tváří.

16 Raban Gamli'el řekl: Opatři si učitele a zbav se tak pochybností. A neodváděj příliš často desátek jen podle odhadu.

17 Jeho syn Šim'on řekl: Po všechny své dny jsem vyrůstal mezi učenci a neshledal jsem pro člověka nic lepšího,

11

než je mlčení. Důležitější než zkoumání je konání [38 – „V traktátu *Brachot* (17a) je řečeno: „Počátek moudrosti - to je pokání a dobré skutky“, tzn. aby člověk nečetl a nestudoval, a pak aby se nepostavil proti svému otci nebo učiteli nebo tomu, kdo ho převyšuje moudrostí a počtem, neboť je řečeno (Ž 111,10): „Počátek moudrosti je bohabojnost, protože přináší vše dobré těm, kdo tak činí“ - není řečeno učí se jí, ale činí. A také je řečeno v traktátu *Jevamot* (109b): každý, kdo prohlašuje „mám pouze Tóru“ - aniž by jí činil - nemá ani Tóru. A v *Toseftě* k *Jevamot* se říká: „Příjemná jsou slova vyřčená těmi, kdo je činí.“ A tak jsou vykládána i slova Koheleta (Kaz 9,16): „Moudrostí toho ubožáka (chochmat ha-misken) pohrdli a jeho slova nebyla slyšena.“ Misken (mrzák, ubožák) je ten, kdo ochuzuje (memasken) slova Tóry, protože to, co učí jiné, sám nečiní, a proto „jeho slova nejsou slyšena.“] a ten, kdo příliš mluví, způsobuje hřích.

18 Raban Šim'on ben Gamli'el řekl: Svět existuje díky třem věcem [39 – „tento výrok se liší od výroku Šim'ona Spravedlivého (kap. 1, mišna 2), který řekl: „Na třech věcech spočívá (dosl. omed - stojí) svět“, zatímco raban Gamli'el říká „svět existuje (kajam) díky třem

věcem“... Hameiri vykládá, že ty tři věci, o nichž mluví Šim'on Spravedlivý, tj. Tóra, bohoslužba a skutky milosrdenství, tvoří důvod existence a trvání světa, a jejich protiklady by vedly k jeho zničení. Naproti tomu raban Gamli'el mluví o existenci světa ve smyslu existence lidské společnosti, založené na pravdě, na soudu a na míru, jejichž protiklady by vedly ke zničení lidí navzájem.“]: pravdě, soudu a míru, neboť je řečeno (*Zacharjáš 8,16*): „Vynášejte ve svých branách pravdu a pokojný soud.“

Rabi Chananja ben Akašja řekl: Svatý, budiž veleben, chtěl prokázat přízeň Jisrd'éli, a proto mu dal tak mnoho zákonů a příkazů, neboť je řečeno (Iz 42,21): „Pro vlastní spravedlnost se Bohu zalíbilo dodat Tóre velikost a sílu. “